

Poštarina plaćena u gotovu

POJEDINI BROJ 1 DINAR

MALI ISTRANIN

GOD. VIII

STUDENI 1936

BROJ 3

Mala pošta

Početak decembra 1936 izlazi iz štampe omladinska knjiga »ZAGONETKE ZA MLADE« u veličini osmine arka na 70 strana, s naslovnom slikom u 2 boje i broširana u čvrstim koricama.

Knjiga ima oko 200 originalnih zagonetaka: križaljki, rebusa, ispunjaljki, sastavaka u prozi i pjesmi, geometr. i konstruktivnih zadataka itd.

Biranim je sadržajem prilagođena sposobnosti mladih odgonetača, a biće zanimiva i starijim prijateljima zagonetarstva.

Sadržaj joj je popraćen s 90 slika i likova.

Kao novost u našoj omladinskoj književnosti i prva knjiga ove vrsti kod nas osobito je podesna kao božićni dar, jer zadovoljava veliku potražnju naših mladih za ovakim štivom. Ujedno im može poslužiti kao rukovođ za sastavljanje dobrih zagonetaka.

Cijena je knjizi Din 15.-

Novac se šalje unaprijed čekovnom uplatnicom i ne plaća se poštarina. Za pet komada ili više 15% popusta. Ček, uplatnicu zatražiti od pisca ili nabaviti na pošti za 0.25 Din. Na kupljenu ček. uplatnicu napisati broj 46.846.

U Zagrebu, novembra 1936

Šime Fučić
učitelj
Zagreb, Vramčeva ul. 29

MALI ISTRANIN

GOD. VIII ZAGREB, STUDENI ŠKOL. GOD. 1936 37 BR. 3

Tri dinara

Ivica je bio najbolji đak u školi. Uredan, marljiv, bistar i uvijek spreman. Prava radost učiteljeva, a ponos roditelja.

Bio je jedinač, pa su otac i majka pazili na njega kao na oko u glavi, da ne bi ni u čemu oskudijevao, da ne bi bio gladan ili loše odjeven.

Dok je otac bio zaposlen sve je išlo u redu. Ivica je svakog dana dobivao po tri dinara, da si za vrijeme odmora kupi žemičku i šunke, sira ili kobasicu. Otac i majka nijesu sebi ništa priuštiti, ali za Ivicu je moralo biti. Međutim je jednoga dana otac ostao bez posla. Prolazile su sedmice i mjeseci, zaposlenja nigdje, a u kući nije bilo ni dinara.

Otac se pogrbio od brige, omršavio i pobljedio. Majka je počela šivati. Svake je sedmice odlazila u tvornicu rublja, uzimala već skrojene košulje, donosila ih kući i šivala, šivala do u kasnu noć. Oči su joj bile sasvim crvene, lice joj upalo, a leđa se pognula. Kad bi subotom odnijela u tvornicu već gotovo rublje, dobila bi na ruku nekad 90, nekad 100, a vrlo rijetko 120 dinara. Da dobije 150 dinara trebalo je da uz malu petrolejsku svjetiljku probdije cijeli tjedan do pola noći, gubeći očinji vid.

A potrebe su bile tolike i tako velike. Trebalo je platiti mljekara, pa pekara, kod koga se svakog dana uzimalo kruh, pa stan, pa dućan i toliko drugih sitnica, bez kojih se nikako nije moglo biti. A onda tu je

bio i Ivica, njihov dragi mali Ivica, tako dobar i tako marljiv đak, koji nije smio znati za bijedu i nevolju, koji nije smio ostati bez svojeg zašutarka, koji nije smio ići u školu, neuredno i loše odjeven. Makar otac i majka ništa ne jeli za njihovog su Ivicu morala biti ona uobičajena tri dinara za doručak u školi.

I opet je bila subota. Majka je odnijela sašiveno rublje u tvornicu i dobila 120 dinara. Bila je u sto briga, što da prije plati s tom skromnom zaradom. Zima je bila pred vratima, pa je Ivici trebao kaputić, makar najjednostavniji, od Tivara, ocu je bila prijeko potrebna nova košulja,

jer su mu se stare već skoro raspale i nikakvo krparenje nije više pomoglo. Trebalo je platiti mljekara, koji već mjesec dana nije dobio plaćeno. Isto tako i pekara, kraj kojega se više nije usuđivala ni prolaziti od stida što mu je dužna. Bože, Bože, što će prije.

— Ah, mi stariji moramo se uvijek žrtvovati. Otac će morati još malo počekati za košulju. Platit će mljekara i pekara, a Ivici će kupiti kaputić na otplatu. Neka se veseli dobri mališan, ta i onako nam je on onako vrijedan i marljiv još jedina radost što je u ovom teškom životu imademo.

I razmišljajući tako uputi se teška srea u mljekarnu da plati dug i riješi se tako jedne od teških briga.

— Došla sam da platim dug za mlijeko — reče i stane brojiti dinar po dinar.

— Kakav dug, gospodo, pa sve je već plaćeno. Platit je danas ujutro Ivica sve.

— Ali, gospodine, Vi ste se zabunili, kako bi mogao Ivica platiti?, začuđeno će i sva smetena majka Ivičina.

— Nijesam se zabunio, ne, gospodo, evo tu je knjiga. Ivica je bio danas ujutro kod mene i platio je sav dug. Hvala Vam lijepa.

Ne znajući što to ima da znači uputi se dobra žena k pekaru.

— Oprostite, nijesam mogla prije, danas sam tek dobila zaradu pa sam evo došla da platim dug za kruh, što smo ga odnosili.

— Ništa nijeste dužni, gospodo, danas je ujutro bio ovdje Ivica i sve je platio, reče pekar.

Ivičina majka mislila je da sanja. Ta što se to zaboga dogodilo. Zar je možda otac negdje nešto zaradio, a da joj nije htio kazati samo da ju što ugodnije iznenadi. Ali ne, to on ne bi učinio. Ne bi on njoj ništa zatajio. Nego kako je onda Ivica mogao doći do novaca?

Najednom se nečeg sjetila. Ona je Ivici svakog dana davala tri dinara da si kupi u dućanu kraj škole nešto za doručak. Odvaži se i pođe u taj dućančić.

— Oprostite gospodine što Vam zanovijetam, ali htjela bih Vas umoliti da mi kažete kupuje li kod Vas moj Ivica svakog jutra sebi doručak?

— Vaš Ivica? Je li to onaj dječak lijepe plave kose s šarenim šalom oko vrata?

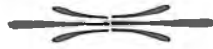
— Jest, jest, to je moj Ivica!

— Ne kupuje više gospodo. Nekad je svakoga jutra dolazio i kupio za tri dinara, no sada ga već dva mjeseca nije bilo. Tek tu i tamo znade skočiti pa kupi za pol dinara kruha. Ostalo za s kruhom kaže da donosi od kuće.

Majci je sada sinulo pred očima. Ivica je vidio s kakvom se oskudicom bore njegovi roditelji kod kuće. Ona tri dinara, što ih je majka za njega sebi i ocu od ustiju otkidala, nije htio potrošiti za sebe. Spremao ih je, odričući se svog uobičajenog zajutarka i njima je platio mljekara i pekara, da tako svojom žrtvicom olakša težak život svoje majke i oca...

— Moj Ivica, moj dobri Ivica — uzdahne majka, a oči joj se zaliju suzama. Suzama radosničama u kojima je bila sažeta sva unutrašnja sreća majčinog srca, ushićenog nad dobrotom svog malog jedinca...

E. R.

Kasna jesen

Jesen stiže
puna vlage, puna blata.
Magla gmiže
i u sebe sve zamata.

Noću luči,
kroz okanca, jedva svijete.
Sova huči,
a u tami éuci lete.

Tmurni dani:
svi bez sunca, vedra neba.
Tmuša, vani,
neprodurna noću vreba.

Neprozirnom tamom,
kišica rominja.
Bezobzirnom snagom,
zima započinja!

Ljubo Brgić

Sveti Nikola

Prosinac je. Dani su tmurni, naoblačeni, i samo katkad oko podneva zasja sunce. Natiskujemo se k prozoru, da nas obasjaju njegove zrake. Sjever brije. Ljudi hitaju ulicom évrsto umotani u zimske kabanice, i mukom napreduju protiv vjetra. U sobi je toplo. Majka šiva, a mi se igramo.

- Majko hoće li brzo doći Sv. Nikola? — pitamo.
- Još par dana i eto ga k nama.
- Hoće li mi štogod donijeti? upitam ja.
- Ako budeš dobar, hoće. —
- Pa ja sam dobar. —
- Samo budi i nadalje, pa će ti donijeti.
- A što će mi donijeti?
- Ne znam. To mu moraš pisati.
- A kamo da mu pišem, —
- U nebo.
- Tko će mu odnijeti pismo?
- Anđeo.
- E, onda ću mu pisati!
- Samo mu piši!
- A gdje ću vidjeti anđela?

— Ti meni predaj pismo, a ja ću mu ga poslati poštom.
Pohitam k stolu. Uzmem papir i sjednem pisati.
Kako početi? Umočim pero i zamislim se.
Tako ću:

Dragi i dobri Sv. Nikola!

Ja se zovem Ljubo i stanujem u ovoj kući. Ja sam skoro uvijek dobar.
To možeš pitati moju mamicu.

Molim Te, dragi Sv. Nikola, donesi mi: bombona, čokolade, oraħa,
automobil, bicikl, željeznicu, aeroplan, pušku, sablju, konja i kocke za
graditi kuću!

Ja Ti se puno, puno zahvaljujem!
Mnogo Te pozdravljam i volim!

Tvoj mali Ljubo

Kada sam svršio pismo, uzmem omot i napišem:

Dragom

Sv. Nikoli

u

Nebo

Uf, kako sam se namučio, ali zato će mi Sv. Nikola za stalno
mnogo toga donijeti!

Uzmem pismo i odnesem ga majci.

— Evo majko, napisao sam!

— Da vidim! —

Majka čita i sve se smiješi.

— Sine moj, pa ti si od Sv. Nikole naručio čitav dućan!

— Pa zar mi sve to ne će donijeti?! — čudim se ja.

— To ti ja neznam, ali mi izgleda, da si ga previše molio, jer on
ima mnogo dobre djece, kojoj mora da donese. No budi miran, ja ću mu
pismo poslati! —

Veselim se. Možda sam ja jedini, koji mu je pisao, pa će mi valjda
i mnogo donijeti

Dnevno pitam majku, da li je odaslala pismo, i je li već stiglo
u nebo, i da li ga je Sv. Nikola pročitao, i hoće li mi sve donijeti!

Konačno, u tom nestrpljenju, stiže i Nikoljdan.

Tmurni zimski dan. Bura strahovito urla i sviija golo drveće. Ri-
jetko se tko pojavi na cesti, a i taj ima muku da se odupre bjesnilu bure,
koja jakim zamasima navaljuje, pa čovjek mora da tetura. Cijeli bogo-
veti dan tih sam i miran. Nikome ne zanovijetam, niti skačem po kući.
Svi me, smješeći se, gledaju. Veći dio dana boravim uz prozor i virim
na ulicu, pa sve u strahu provirujem, ne ću li gdje opaziti Sv. Nikola
sa dugačkom sijedom bradom i velikim košem, igračkaka. Ali njega nema.

— Majko, kada će doći Sv. Nikola? — pitam.

— Večeras sinko. —

— A hoću li ga vidjeti? —

— Hoćeš, hoćeš. —

— Tko će još s njim biti? —

— Krampus! —

— Jao, pa zar krampus!? A ne će li me krampus uzeti? —

— Ne će, kad si dobar. —

— Pa ipak, krampus ne bi smjeo doći! —

— E, on uvijek polazi sa Sv. Nikolom. —

Već me sada strah hvata, kada pomislim na krampusa, ali majka reče, da mi neće ništa, kada sam dobar!

Dan prolazi sporo, ali ipak prolazi. Eto već sunce zapada, a zamasi bure bivaju sve žešći. Zavija i urliče oko uglova naše kuće, kao da se bijesovi roče, i hoće da je odnesu.

— Majko, ne će li bura spriječiti Sv. Nikolu da dođe? —

— Ne će sinko, ne će! —

— Pa zar je on tako jak? —

— On je svetac, a svecima bura ništa ne može! —

Spušta se sumrak. Polako ulazi tama u kuću. Kutevi su potpuno tamni i, strah me u njih pogledati! Čini mi se, kao da u njima krampusi šuče. Prikučujem se majci i ne mičem se od nje. Majka zapali svijeću. Pogledam sa strahom u kutove. Nema nikoga. Odlane mi!

— Majko, hoće li sada doći? —

— Možemo ga očekivati. Dok dođe otac i ostali, eto i njega.

Pogledam na prozor. Mrak biva sve jači. Vrata se otvore, a u kuću upadne otac.

— Sreo sam Sv. Nikolu. — veli otac.

Ja naćulim uho.

— Hoće li doći k nama? — pita majka.

— Veli, ako stigne, jer mora da se žuri, a bura mu ipak malo smeta, a na njega čeka mnogo, mnogo dobre dječice, i svu mora da dariva.

— A hoće li nam se pokazati? — pita dalje majka, kao da mi vadi pitanje iz ustiju.

— Teško. Ne će dospjeti. Ako do sedam sati ne stigne, rekao je, da ne će doći.

Meni nekako tijesno pri duši. Pa to znači da mi ne će ništa donijeti. Suze mi naviru na oči.

— Pa zar mi onda ne će ništa donijeti?! pitam greajući, a plač, toliko da mi ne provali iz grudiju. —

— Hoće sinko, hoće. —

— Pa kako to? — pitam olakšano.

— Kada stigne, on će se navratiti, i postaviti sve, što će ti donijeti, na prozor. Moraš si cipelu lijepo olaštiti i postaviti na prozor. —

Čuvši to, skočim. Nađem kefu i laštilo, pa se dadem na posao.

Ja radim užurbano. Sav se znojim od silnog napora. Otac, majka i braća pogledavaju se i smješe mojem radu.

Cipele se lašte, kao nikada dotle.

Svaki čas pogledavam na sat. Primiče se sedam. Svršim posao i prikućim se majci. Zamah bure o vrata. Ha, sad je netko udario o vrata! Srce mi burno zakuca! Strah me je! Ide Sv. Nikola! Hvatam se majčinog skuta.

— Što je? pita ona. —

— Ide Sv. Nikola! —

— Ne ide sinko. To je zamah bure. —

Svi se nasmiju.

Pogledam na sat. Sedam je. Pogledavam sa strahom na vrata, ali ništa. Nikoga nema. I milo mi je, i žao u isti mah! Da dođe, pa još sa krampusom, jao straha, ali bi ujedno i vidio, što mi je donio! A ovako, treba čekati do jutra.

Večeramo. Od časa do časa pogledavam na vrata, ali nema nikoga.

— Nije stigao, veli otac, previše ima djece. —

— A, je li, tata, primio moje pismo? —

— Rekao mi je, da je primio, — odgovara smiješeći se otac. —

— Po hoće li mi donijeti sve?! —

— E, to mi ne reče. —

Spremam se na počinak, i odlučujem, da neću zaspati, već da ću ispod pokrivača viriti, da vidim, kako mi postavlja darove.

Ležem u krevet i molim se Sv. Nikoli: »Dragi, dobri i slatki Sv. Nikola, donesi mi sve, što sam Te zamolio! Biću uvijek, jako, jako dobar!«

U sobi tama, a ja zurim u nju. Pokriven sam do ušiju. Na prozor postavio sam tanjur i cipelu.

Strah me zuriti u tamu. Mogao bi se pokazati krampus. Sreće mi treperi od straha! Zatvaram oči. Hoću da zaspim. Od straha pred krampusom, nije mi više stalo da vidim Sv. Nikolu. Molim. Zadrijemam. Najednom, začujem nekakav šum. Kao da netko korači sobom. Pokrijem se preko glave i zamirem od straha! Sreće mi silno kuca. Šaptam molitve, samo da zaglušim bučni šum srea.

Netko hoda sobom. Jao, približuje se mojem krevetu! Jao, majka moja, što će biti?! Pokriven sam sav, ali osjećam, da mi se približuje. Jao, već hvata pokrivač! Evo, već ga i podiže! Umirem od straha! Držim grčevito rukama pokrivač! Htjeo bih vikati, zvati majku, a glas mi za-
peo u grlu i, samo teško dišem! Sada, jao, jao, diže se pokrivač! Stištem oči i sav se zgurim.

— Ljubo sine, što si se tako pokrio?! Sav si znojan. —

Čujem umirujući majčin glas, i osjećam, kako mi krv, koja se od straha zaustavila, nanovo kola žilama! Dolazim k sebi od straha. Otvaram oči i, vidim majku kako se nadvila nadamnom sa svijećom. Još uvijek drhturim.

— Što ti je zlato? —

— Mislio sam, da ide Sv. Nikola sa krampusom. —

— Spavaj samo! On će kasno doći. —

— Zar još nije bio? —

— Nije — odgovara, a vidim, da se nekako čudno smiješi. —

Zaklapam oči. Majka odlazi. Još uvijek malo u strahu, molim i, zaspim.

Jutro. Slabo zimsko svjetlo probija se kroz prozor. Podižem se na krevetu. Vidim, cipela je kreata. Iz nje viri nekakva šiba. Skočim s kreveta. Dodem do prozora. Na prozoru: cipela sa zlatnom šibom, auto, nekakva kutija i tanjur pun crvenih jabuka, bombona, čokolade i oraha. Pored toga malo pisamce. Zgrabim sve i trčim majci. Majka se smiješi.

— Majko donesao mi puno, puno stvari, a i pismo. —

— De ga pročitaj! —

Na omotu piše: Malom Ljubi.

Otvaram ga i čitam:

Dragi mali dječake!

Primio sam Tvoje pisamee. Vidim, dobro napreduješ u školi, a iz moje debele knjige, znam da si dobar i poslušan. Budi uvijek takav, pa ću Te svake godine posjetiti i donijeti darove!

Ove godine nijesam Ti se mogao pokazati, jer sam bio prezaposlen, ali dođuće, svakako ćeš me vidjeti!

Sve što si želio nijesam ti mogao donijeti, jer ima još mnogo, mnogo dobre dječice.

Budi cijele godine dobar, pa ću ti ostalo donijeti do godine!

Voli te tvoj

Sveti Nikola

Oči su mi se krijesile, a lica žarila od veselja, kada čitah ovo pisamee, koje još i danas čuvam.

— Majko, zar Sv. Nikola znade za svako dijete je li dobro? —

— Da sinko. —

— A kako to? —

— On ima anđele, koji mu to javljaju, i svakog dobrog dječaka zabilježi u jednu veliku debelu knjigu sa zlatnim koricama. —

— Majko, ja ću uvijek biti dobar! —

— Samo budi sine! —

— A jesam li i ja u toj knjizi zapisan? —

— Jesi, jesi. —

Poskočim od veselja i stanem se igrati autom. U velikoj kutiji bile su kocke za građenje, baš onakve, kakve sam si želio.

Sačuvao sam ih, pa ih još i danas imam.

Ljubo Brgić

NARODNE PITALICE

Sakupio: Stjepan Perčević

1. Trpa na trpi, krpa na krpi, nit je koncem šiveno, nit je koncem bodeno?

Što je to?

2. Odozgo ploča, odozdo ploča, u srijedi živo meso.

3. Šta je i u mene i u tebe i u zrna pšenice i u ovce bijelice?

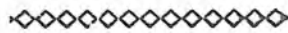
4. Kroz vodu ide, vode se ne dotiče.

5. U jednoj bačvi dvije vrste vina.

6. Ražanj mesnat, meso gvozdено. — Što je to?

7. Ja otidoh u goru i ubrao šibu mladicu. Da dode sva careva voj-ska ne bi znala, gdje sam je ubrao.

(Odgovore vidi na str. 42)

Stablo Blažene Djevice

U Egiptu, ukraj puta, koji vodi u Helipolis diže se ogromno stablo staro, kako kažu, nekoliko tisuća godina. Pod tim je stablom mala kapelica, sagrađena na mjestu, gdje je Blažena Djevica otpočimala, kad je zajedno sa Svetim Josipom i djetetom Isusom bježala u Egipat. Priča kaže da se taj događaj zbio ovako:

Dane i dane, noći i noći putovala je Sveta Obitelj, vječno u strahu da ne bude zatečena od vojnika Herodovih.

Jednog vrućeg popodneva stigoše pred Memfis, ali se ne usudiše ući u grad. Mali je Isus mirno spavao u krilu majčinom. Sveti Josip je požurivao da se što prije krene dalje, da ih ne bi možda stigla potjera.

— Ne mogu više, umrijet ću od umora, uzdahne Marija i opaziv uz cestu ogromno jedno stablo skloni se u sjenu njegovih grana.

— I ja bih se želio odmoriti, reći će Sveti Josip. — no bojim se da nas vojnici Herodovi ne stignu.

— Ne možemo s djetetom toliko hodati po suncu. Glava mu je otkrivena, sunačni ju žar pali, mora i ono da se odmori, reče Marija. Sveti Josip pristade, skloni Mariju i djetetom u hladovinu, a sam se otputi u grad, da nabavi nešto živeža.

Marija se nasloni na stablo umorna od dugog putovanja i zadrijema s djetetom na krilu.

Najednom se prene. Začu se topot konja. Vojnici su je progonili. Bilo je više nego sigurno da će je kraj ceste opaziti, uhvatiti je i pogubiti joj dijete.

U to se dogodi čudo. Ogromne grane stabla savinuše se do zemlje i gustom krošnjom svojom sasvim pokriše i majku i dijete. Vojnici projuriše mimo stabla ne opaziv nikoga. Nakon toga se grane i opet uspraviše...

Ta se legenda priča u Egiptu još i danas, a pobožni je narod pod krošnjom toga stabla, na mjestu gdje je navodno sjedila Blažena Djevica, podigao malu kapelicu.

Stablo pak zovu Stablom Blažene Djevice.

Indijanci

O crvenokožnim Indijancima, koji su nastavali Sjevernu i Južnu Ameriku, a sada su skoro posvema izginuli mnogo se toga priča. Neki su pisci izmislili čitave romane o njihovom životu, o njihovom ratovanju s bijelcima, njihovim vrlinama i manama, o njihovoj vještini i spretnosti. Mnogo je toga, istina, izmišljeno, no mnogo je toga ipak istinito.

Najveća je želja svakoga Indijanca, da otvrdne proti bolima, i da ih snosi udivljenja vrijednim mirom i ravnodušnošću. U tom se vježbaju od malih nogu. Thompson Seton, jedan od najboljih poznavatelja Indijanaca priča, da je vidio dječaka od pet godina, koga je oparila kipuća voda. Dok su mu povezivali i mazali strašne rane, dječak je pjevao, ne htijući ni jednim trzajem mišića pokazati, da ga boli.

Indijanci su vanredno poštenu ljudi. Biskup Whiple priča da je jedamput putovao po svojoj velikoj biskupiji u pratnji jednog crvenokošca. Sa sobom je imao i novaca i biskupski veliki zlatni križ, a i drugih nekih dragocjenosti, pa se je veoma bojao, da ga tko ne napadne i okrade.

Indijanac, koji ga je pratio, videći njegovu bojazan, reče mu: »Čemu se bojiš, brate, ta na stotinu milja unaokolo nema nigdje niti jednoga bijelog čovjeka. Možeš dakle mirne duše preko noći ostaviti sve svoje dragocjenosti i sav novac pred kućom. Nitko ti ih ne će dirnuti«. I zaista, kaže biskup, da se nije nikad dogodilo, da bi koji Indijanac ma što ukrao.

Indijanci su veoma brzi trkači. Spomenuti Thompson Seton priča, da je godine 1882 vidio mladog Indijanca iz plemena Cree, koji je nosio brzojavke iz Fort Ou Appelle 250 kilometara daleko. Taj je put prevaljivao za 25 sati. Dva indijanska trkača Toma Zaforo i Leonicio San Miguel prevalili su dne 8. listopada 1926. za 9 sati 125 kilometara.

Rekli smo već da su Indijanci vrlo pošteni i čestiti ljudi. To se najbolje vidi iz ovih njihovih zakona:

Ne prigovaraj nikada nikome zbog njegove vjere. Poštuj njegovo vjerovanje u Velikoga Duha i nastoj, da bi i on poštovao tvoje.

Cijeli svoj život, nastoj da ti bude što ljepši i uživaj njegove krasote. Samo najveći kukavica oduzima sam sebi život. Junak umire samo u boju.

Ako divlja zvijer napadne tvoje dijete, tvoju ženu, tvoju kuću, tvoga prijatelja ili tebe samoga bori se proti njoj svom snagom i svim sredstvima koja su ti pri ruci. Brani svakoga kao sebe sama.

Kada ostaviš ujutro tabor očisti sve smeće i svu nečist, spali ju ili ju zakopaj. Ne onečišćuj majku zemlju i ne kvari njene prirodne ljepote.

Indijanaca imade danas još vrlo malo. Bijeli ljudi, pustolovi i razbojnici, koji su prošloga stoljeća navalili u Ameriku, željni pljačke i bogatstva istrijebili su i iskvarili taj dobri narod posvema. Za 50 godina čini se da crvenokožnih Indijanaca više ne će biti. Izumrijet će posvema.

Čudno čudo

Zec je lovca gonio
Preko devet njiva;
Ubrzo ga dostiže
I uhvati živa.

Neki dan se mačak siv
Na tavan uzvero,
Al ga miš zaskočio
I cijelog proždere.

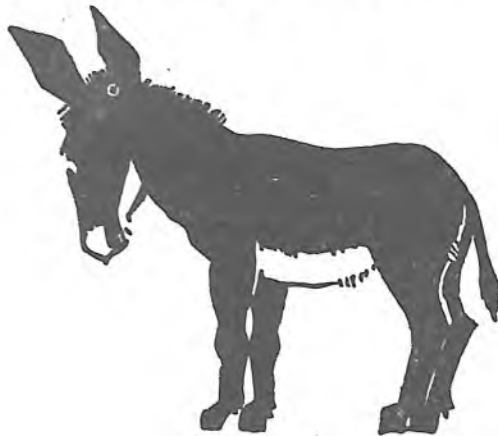
A jučer je mrki vuk
Naišo na stado,
Pa ga janje ugrizlo,
Da je ljuto strado.

Od đakâ je učitelj
Danas kažnjen bio,
Jer je klupu kvario
I tintu razlio.

Neka sve to vjeruje
Kome god se mili;
A ko ne će vjerovat,
— Niko ga ne sili...

Šime Fučić

Magarac

I-a, i-a, i-a!
Tako pjevat svatko ne zna!
Treba za to mnogo učit',
mnogo učit', mnogo mučit'!
Proći tešku neku školu,
podvré leđa mnogom bolu,
i batina izdržati;
samar težak prenašati;
verati se po stazama

natječuć se sa kozama,
a i gladan katkađ biti;
i pogrde podnositi;
slamu, pruće glodati;
s mjesta se ne micati;
s leđa teret svaliti
i, nogom udariti!
I-a, i-a, i-a!
To magare svako zna!

Ljubo Brgić

NARODNE PITALICE

(Odgovori na pitanja sa str. 39)

1. Perje na kokošima. — 2. Kornjača. — 3. Sree. — 4. Rakija, kada se peče. — 5. Faje. — 6. Prsten. — 7. Vlas na glavi.

Labura

Bio je već pao prvi snijeg. Učka je bila pokrivena bijelim pokrivačem. Vidilo se to lijepo s prozora moje bake. Lišće je već popadalo s granja, samo je još na hrastu drhturio po koji list. On će otpasti tek u kasnu zimu. Ljudi su već posvršavali poljske poslove, a u dolcima su se još zelenili samo kupus i visoko zelje. Po neki put huji po par dana oštra bura. Vrijeme se tako mijenja! Jato za jatom ptica selica prošlo je već kroz naše selo, a neki drozdovi se i zadržase i tako pored plahog kosa naše šumice ni zimi nisu sasvim puste! Oblaci jure nebom, a ono se čas mršti čas osmjehiva blagim suncem. Mi smo djeca jedva čekali četvrtak. To je bio dan naše slobode, dan kad nije bilo škole. Sve jedan pred drugim krijemo gdje će tko postaviti »labure« (zamke za ptice). Smreka ima mnogo i pune su bobica. A to drozdevi i kosovi tako vole, jer zimi ne maju druge hrane.

Nakupismo šaku smrekovih bobica, našosmo dva podesna kamena, jedan deblji i četverouglati, a drugi plosnati, širi, i 4 tanka štapića. Plosnati kamen poduprijesmo štapićima, tako da se je jedva držao. Ispod kamena nabacasmoo šaku smrekovih bobica. Odosmo dalje na drugo mjesto. I tako ih postavismo više. Gladna i neoprezna ptica dođe da se najede, dirne štapić, a kamen ju poklopi.

— »Šarina — vidiš — šarina smo ulovili«, tako smo nazivali lijepog drozda, koji je negdje u sjevernoj Češkoj razveseljavao u proljeće prirodu. Jadna mala ptica došla je da se spasi od ljute zime k nama na jug, a ovdje je sirotica morala da pogine od nevaljale djece. I tek onda kad nam je naša gospodična učiteljica kazala, da to ne smijemo raditi, jer da su te ptičice veoma korisne i da ih se ne smije tamaniti prestadosmo praviti »labure«.

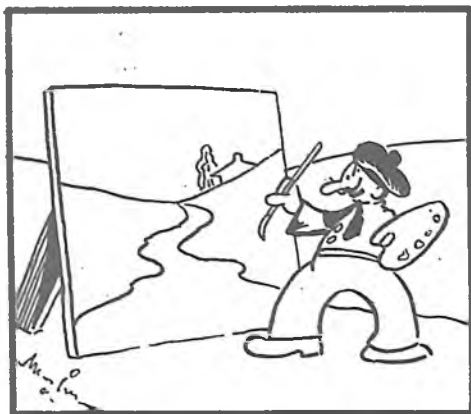
Jedini se naš drug Miho, kome su savjeti naše gospodične teško išli u glavu, nije htio toga okaniti. Gospodična ga je zbog toga često puta udarila šibom po prstima, no ni to nije koristilo. Mi smo stoga sami odlučili da ga opametimo. Dogovorismo se da ćemo mu pod jednu njegovu »laburu« podmetnuti gnjilu repu. Tako i uradismo. Pod kamen metnusmo gnjilu repu, a sve naokolo razbacasmoo drozdova pera tako da je izgledalo da se pod kamenom škrikljom zaista nalazi drozd. Zatim ga nagovorismo da idemo zajedno pogledati da li se je što uhvatilo na njegovoj laburi. Labura je bila dolje, a Mihi je stao dah i rekao nam nek malo pričekamo. Oprezno se je došuljao do labure. Pričinilo mu se da se je neka veća ptica uhvatila, a možda je još i živa!

Kolikog li iznenađenja, kad je Miho podigao kamen i strelovitom brzinom pograbio tobožnju »pticu«. Umjesto »drozga-šarina« stisnuo je čvrsto u šaci gnjilu repu. Ne sjećam se, kako je Miho sve grdio onoga tko mu je podvalio, alj znam da smo se ja i Zvane držali za trbuh od smijeha!

Prikodražan

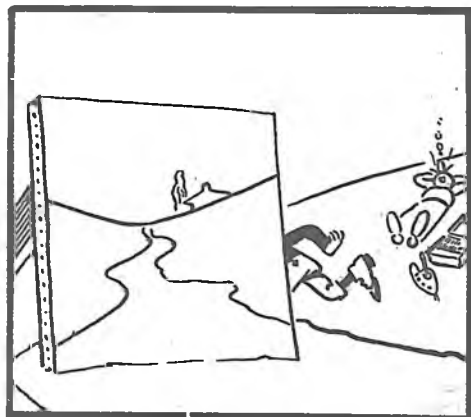

Klok i Flok

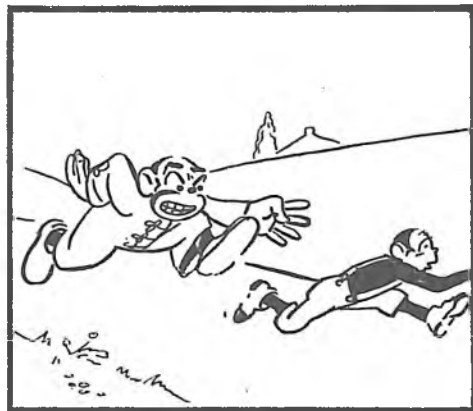
brano uspuhao. A osim toga stari je Flok pomalo i kratkovidan, pa je ovaj puta baš zbog te svoje kratkovidnosti nastradao i izvukao grdnih batina. A eto kako je to bilo:

Nasred puta kuda su se ova naša dva majmuna naganjala razapeo je svoje slikarsko platno glasoviti naš slikar Boško Boemut (svi ga poznate, jer on slika mnoge slike u našem listu!) i stao slikati divnu prirodu: vijugavi put, žućkasto-zelene proplan-

Uteče tako naš Klok iz kuće ko da ga vile nose, jer se, pravom, bojao batina. Starina je Flok bio bijesan ko ris. Kako i ne bi. Srušio je ormar, tresnuo budilicom u glavu svoje gospe Flokovice, a sam je pao sa stolca iz prilične visine i umalo što nije polomio noge. Razljutio se stari Flok, pa udri u potjeru za Klok-om.

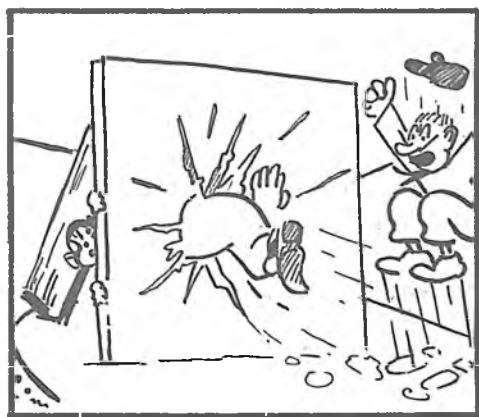
Vješti je i brzi Klok odmicao lagan ko pero, dočim se stari Flok do-

ke, kućicu na brijegu i stoljetni hrast kraj njega.

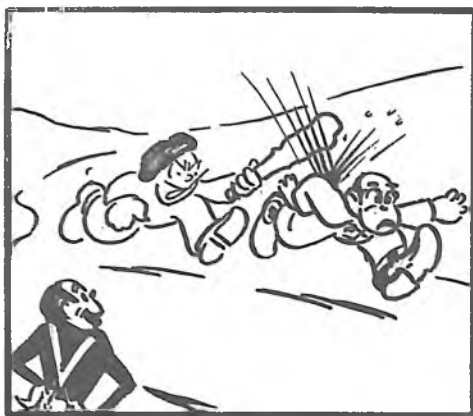
I sve se veselio majstor, kako li će na slijedećoj izložbi iznenaditi svijet tim svojim divnim »pejsažem«, kako to slikari nazivaju.

Klok trčeći putem opazi slikara i njegovo platno, pa da ga ne smeta zaobide sliku i sakrije se iza nje. Upravo se je u tom času slikar odmarao legavši na zelenu travu i pušeci cigaretu.

Slikar se je upravo u tom času pošao odmoriti i legavši na zelenu travu, zapušio cigaretu. Klok trčeći putem opazi krasnu sliku, ali nije imao vremena, da stane i da joj se divi, već ju hitro zaobide i sakrije se iza nje. Čas zatim naleti duvajući ko lokomotiva debeli Flok, a kako je slika bila tako divna, da čovjek nije mogao razaznati, osim ako je imao vanredno bistro oko, da li je to slika ili je prava priroda, to se i naš Flok

prevario, pa jurnuo ravno, i probušio glavom platno. Da ste tada vidjeli samo bijesnoga slikara Bocmuta. Njegovo remek djelo, njegova dosad najljepša slika, kojom je mislio postići svoj najveći uspjeh na izložbi u Parizu, bila je sada samo jedna krpa. Dohvati cjepanicu i udri po Floku, da se sve prašilo, a Flok pobježe natrag, glavom bez obzira, da umakne razbješnelom slikaru.

Klok se isprva smijao toj nepri-
lici gazde Floka, no onda mu postade žao. Ipak Flok je njegov stari stric, ujak, što li, koji ga je odnjihao na grani prije mnogo godina dolje negdje u prašumi Konga, a sad mu je gostoljubivo dao krov nad glavom i lijepo ga počastio, a evo sada se on veseli njegovoj nesreći. Ne valja tako, pomisli u sebi i odluči da ga zamoli za oprostjenje. A osim toga Flok je i naš stari prijatelj, koji je svoje majstorje već prije dvadeset i pet godina pokazivao u našem listu Malom Istraninu. Ne valja ga dakle ismi-
javati. Al što ćemo kad su mladi ljudi uvijek pomalo zlobni i nevaljali, dok ih život ne nauči pameti, a takav je eto i naš Klok.

TVORNICA KOŠULJA

Majka je pisala sinčiću, koji se nalazio u drugom mjestu u gimnaziji: »Dragi sine, šaljem ti šest novih košulja, koje sam napravila iz starih košulja tvog tate. Kada ih podereš molim te da mi ih vratiš, da mogu iz njih napraviti drugih šest košulja za tvoga mlađeg brata.

Dječje novine

Što se događa u svijetu

More je nemirno. Na sjevernom moru bijesni već nekoliko dana žestoka bura. Telegrafiste u pojedinim lukama primaju svakog časa po koji SOS. zov u pomoć, sa lađa koje se nalaze u opasnosti. Lađa, na kojoj se vozio danski prestolonasljednik jedva se spasila. Teško je stradao i najveći parobrod na svijetu »Queen Mary« (Kin Meri) na putu iz Amerike u Evropu. Valovi su ga bacali kao najmanju igračku s jednog boka na drugi. 50 mornara i putnika tom je prilikom ranjeno.

Kiša meteorita. Prošlog tjedna divili su se stanovnici New Foundlanda jednoj neobičnoj prirodnoj pojavi. Iz neba je najednom stala padati prava kiša meteorita, koji su pali u more i silno ga zapjenili. Meteoriti su, kako znamo, komadići pojedinih planeta (zvijezda), koji su se negdje u svemiru sukobili i rasprsnuli se na milijune komada, koji se razlete po cijelom svemiru, a velik ih dio padne i na našu zemlju.

Dvije tisuće godina stari novac našli su u želucu krokodila egipatski ribari u okolici Assuana. Krokodil je vjerojatno rujući u mulju progutao i taj novac.

Put oko svijeta za 18 dana i 12 sati, izvršio je američki novinar Erskins na svom aeroplanu. Kad smo nekad čitali fantastični roman Jules Vernea »Put oko zemlje za 80 dana«

mislili smo da je to vrhunac brzina. A sada je evo ovaj američki novinar prevalio taj isti put četiri puta prije. Ako još uspije lijet raketama po svemiru moći ćemo lijepo u jutro piti kavu kod kuće, o podne objedovati negdje u Japanu, a večerati u Kaliforniji.

Gradanski rat u Španjolskoj o kom smo u zadnjem broju našega lista opširno pisali traje još uvijek nesmanjenom žestinom. Jadni se Španjolci još uvijek međusobno kolju za bogzna čije račune. Rusi, Francuzi, Nijemci i Talijani huckaju jedne proti drugima, dobavljaju im najstrahovitije oružje, da se njime međusobno ubijaju. Ona krasna zemlja pustoši se i razara. Izračunano je da je gradanski rat u Španiji do sada nanio štete španjolskom narodu ravnih 20 milijardi, a glavu je izgubilo preko 200 tisuća ljudi.

Stari se običaji ne zatiru. U Zagrebu zvonj svake večeri točno u deset sati malo zvonce na kuli, na Dvercima. (Tu su nekad bila gradska vrata i kraljevski dvor). To je stari običaj, koji traje već par stotina godina. Zvonce je tada pozivalo sve građane, koji su se možda zadržali izvan grada, da se požure kući, jer da će se uskoro zatvoriti gradska vrata, a oni bi onda morali prespavati vani, jer se gradska vrata nijesu noću nikome otvarala. To se zvonce

zove Lotrščak. Danas, dakako, njegovo zvonjenje nema nikakove svrhe. Nego je to samo jedna lijepa uspomena na ona stara dobra vremena. Čitamo, da imade i u drugim nekim gradovima takovih običaja, koji su se održali do danas. U mjestu Volari u Českoj zvoni također zvonice svake večeri u 10 sati. Nekad su zvonili zato, da bi se putnici, koji su noću zalutali znali snaći i upraviti svoje korake prema mjestu odakle je dolazio glas zvona. Znadete li i Vi za koji takav običaj? Javite nam.

Njemačka želi biti od svih neovisna. Njemačka je vlada odlučila da sve proizvodi kod kuće i da ništa ne uvozi iz drugih država. Svatko mora da štedi i da ne troši ni na što, što nije neophodno potrebno. Budući da u Njemačkoj nema dosta maslaca pa ga se mora uvoziti, to se od sada maslac uopće ne će jesti.

Za glasovitog brodolomca Robinzona Kruzoe, koji je živio dugo godina na pustom otoku, svi ste čuli, ali ste mislili da je to samo jedna lijepa priča. Povijest dokazuje, da se je to uistinu zbilo. A i ovih su

dana otkrivena četiri takova Robinzona. Našla ih je posada jednog američkog broda, koji se je pred olujom morao skloniti na neki otočić u Tihom oceanu. Veliko je bilo iznenađenje mornara, kada su izišavši na kopno među tamošnjim urođenicima našli i četiri bijelca, koji su govorili savršeno engleski. Jedan je od njih postao poglavicom urođenika. Ispričao im je, da su se na ovaj otočić sklonili još godine 1916., kad im se brod potopio. Njihov se brod zvao »Sheridan«, a na putu je dospio u oluju i strašan tajfun, koji ga je potopio. Od sve posade samo su se njih četvorica spasili, sklonivši se na ovaj dotad nepoznat otocić. Otocić je vrlo bogat, pun je bujnog zelenila, na njem raste u obilju svakog voća i povrća a imade i vanredno mnogo riba. Ovi su moderni Robinzoni izjavili, da žive kao u raji i da im nije ni na kraj pameti, da bi se opet vratili među civilizirani svijet. Dapače su zamolili mornare neka kažu drugim brodovima da ovdje ne pristaju, jer da oni ni najmanje ne žele znati, što se nova dešava u svijetu.

R A Z N O

Što je to tank? U dnevnim novinama često čitamo o jakosti vojska pojedinih država. Ova ima toliko i toliko stotina tisuća pješaka, toliko topova, ona druga toliko aeroplana, brodova i tankova. Tank je jedno od najmodernijih ratnih oružja. To je zapravo putujuća tvrđava. Tank je automobil, sav oklopljen čeličnim pločama ispod kojih vire smrtonosne cijevi malih topova i strojnih pušaka. Kotači su tanka građeni tako da mogu preći preko svih zaprijetaka. Prve tankove uveli su Englezi pod konac svjetskoga rata. Onda su još tankovi bili spori i teško pokretni, a najveća brzina, koju su mogli postići bila je 6 km na sat. Današ imade tri vrste tankova. Malih, srednjih i teških. Mali je tank dugačak 3 m. teži 10.000 kg, a prevale 40 km na sat. Svrha je malom tanku da razvidi neprijateljske položaje, dakle ono što je nekada bila konjica. (Konjica se danas u ratu vrlo malo upotrebljava!) Srednji tank prevale 30 km na sat, a teži od 10 do 30.000 kg. Oklopljen je čeličnim pločama debelim 20 do 47

mm. Najstrašnije je oružje teški tank. Upotrebljava ga se, kad treba probiti neprijateljsku frontu. Težak je 100.000 kg dugačak je 14 m, a ima oklop 40—60 mm debeo. Može prevaliti 15—20 km na sat, a u njemu je sakriveno 15 momaka.

Koliko je stara naša zemlja? Učenjaci su se još u srednjem vijeku mnogo svadali o tom, koliko je godina stara naša zemlja. Tada se još vjerovalo da je zemlja stara oko 6000 godina. Najnovija istraživanja dokazuju, da je zemlja stara ništa manje nego 400 bilijuna godina. To je, dajbome, lijepa starost.

Vlak iz srebra i zlata izložen je u londonskom muzeju a napravio ga je jedan urar. Dugačak je 20 cm, a u njemu je stroj sata. Kad ga se navije može prevaliti 4 km na sat.

Stakleni šeširi. Dvije velike tvornice stakla u sjeveroameričkoj državi Illinois započele su izrađivati šćšire iz tankih staklenih niti. Kažu da su šeširi vrlo ugodni i lagani.

Šezdesetgodišnjica telefona. Prije šezdeset godina dao je izumilac Bell patentirati svoj aparat pomoću kojega se moglo razgovarati i na velike udaljenosti. To je bio prvi telefon (od grćke riječi tele=daleko i fon=glas!). Već četiri godine kasnije u Londonu su već bili uvedeni telefoni u javnoj službi. Isprva je telefoniranje išlo dosta polagano. Onaj koji je zvao trebao je najprije zamoliti činovnika u telefonskoj centrali neka ga spoji s onim s kojim je htio govoriti. Istodobno je morao kazati svoje ime. Činovnik je potražio u popisu ime nazvanoga, javio mu da taj i taj gospodin želi s njime govoriti i ako je dotični pristao da govori, spojio bi njihove žice. Danas je to sasvim drukćije. Svatko imade na svom stolu telefon, zavrti broj onoga s kojim želi govoriti i za par sekundi onaj drugi se već oglasi. Svakako je telefon jed n od najvažnijih novovjekih izuma.

Gdje ljudi najdulje žive? Najviše stogodišnjaka ima Brazilija. Nabrojiše ih ravnih 6724. U Sjedinjenim državama amerićkim ima ih 4267, u Bugarskoj 2126, u Kolumbiji 1879, u Guatemali 834, u Portugalu 408, u Italiji 256, u Njemaćkoj 86. Koliko ih ima u Jugoslaviji ne zna nitko, jer se kod nas o tome ne vodi računa. Najmanje stogodišnjaka ima Francuska t. j. 43. Kada se uzme u obzir da ih Bugarska, koja je brojem pućanstva vrlo mala, imade 2126, znaći da u Bugarskoj ljudi najdulje žive. Uzrok je tome što se u Bugarskoj najviše jede mlijećna hrana.

Zeleni Berlin. Mnogi gradovi imadu nešto po ćemu se odlikuju od drugih. Tako je svima poznato, da se Zagreb grad naziva zbog svoje uzorne ćistoće »bijelim Zagrebom«, Prag »zlatnim Pragom«, Mletke »oholom Venecijom«, i. t. d. Berlin nazivlju »zelenim Berlinom«, a bome i punim pravom. Berlin zaprema površinu od 880 ćetvornih kilometara, a od toga imade ništa manje nego 2500 jutara samih vrtova i zelenih perivoja i to ne u dalekoj okolici nego usred središta grada. Osim toga imade i 575 igrališta, takoder u gradu. Povrh toga imade skoro oko svake kuće malen vrtić, a prozori verande ukrašeni su najraznobojnijim cvijećem, i zelenilom. Tu ljepotu zahvaljuju građani mudroj gradskoj upravi, koja je od prvoga početka uvijek vodila računa o tome, da u gradu bude mnogo perivoja, igrališta, zelenila i cvijeća, a da ne budu samo hladni kameni zidovi i kruti asfalt.

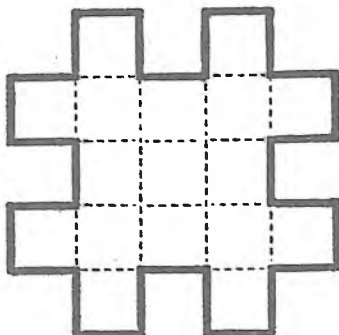
Eiffelov toranj u Parizu, sagrađen je za vrijeme velike svjetske izložbe 1889. Ta je gradnja imala mnogo protivnika, koji su tvrdili, da će se toranj srušiti i pokopati pod sobom tisuće kuća i ljudi. Ta se zlokobna proroćanstva nisu ispunila. Eiffelov toranj još i danas ćvrsto stoji, odoljevajući svim vremenskim nepogodama. Visok je toćno 300 metara i 5 centimetara. Par metara ispod vrška nalazi se široka terasa s koje puca prekrasan pogled na grad i okolieu. Gradnja je stajala 8 milijuna franaka i isplatila se je u najkraće vrijeme ulazninom. Svake godine popne se na toranj preko 600.000 ljudi. Nekoliko stotina radnika trajno je zaposleno na tornju, jer se željezo bez prestanka lići uljenom bojom, da ga ne izjeda rđa.

ZABAVNI KUTIĆ

ZAGONETNI LIK

Vodoravno i upravno jednako:
1 naš novac, 2 dio konca ili pre-
diva, 3 mužjak jedne domaće ptice

ZAGONETKA

Kad su gusku zaklali,
Al su slasno žvakali!
Kljun i kosti baciše,
Perje meni dadoše.
Ja sam perje gutao
I sit se nagutao.
Sada mi je opeta
Trbušina napeta...

F—e

PREMETALJKA

T. i N. sude.

Mislite li, da su to dva suca? —
Varate se! Nijesu to ljudi, već dio
godine...

F—e

REBUS

$B + 8 \frac{G}{3} 2 LAV 2 \times$

Ko je mudar, sam nek čita
— A starije da ne pita! —
Pa će doznat ko od šale,
Čim se planinari hvale...

F—e

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara
na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko.
Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškoviće
ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.